Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) NUTARTIS

2015 m. lapkričio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis — Vartotojų apsauga — Direktyva 93/13/EEB — 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio b punktas — Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais — Hipotekos ir laidavimo sutartys, kredito įstaigos sudarytos su fiziniais asmenimis, kurie veikė siekdami su jų profesine veikla nesusijusių tikslų ir kurių su komercine bendrove, dėl kurios jie suteikė garantijas, nesieja funkcinio pobūdžio ryšys“

Byloje C-74/15

dėl *Curtea de Apel Oradea* (Oradios apeliacinis teismas, Rumunija) 2015 m. vasario 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. vasario 18 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Dumitru Tarcău,

Ileana Tarcău

prieš

Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA ir kt.

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininko pareigas einantis A. Borg Barthet, teisėjai M. Berger (pranešėja) ir S. Rodin,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— D. Tarcău ir I. Tarcău, atstovaujamų advokato C. Herța,

— *Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA ir kt.*, atstovaujamo advokato L. Bercea,

— Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos R. H. Radu bei R. I. Hațieganu ir A.-G. Văcaru,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

* Proceso kalba: rumunų.

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Gavela Llopis,

— Europos Komisijos, atstovaujamos C. Gheorghiu ir D. Roussanov,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, išspręsti bylą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

Nutartį

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 1 straipsnio 1 dalies ir 2 straipsnio b punkto išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant D. Tarcău ir I. Tarcău ginčą su *Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA ir kt.* dėl hipotekos ir laidavimo sutarčių.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 devinta ir dešimta konstatuojamosios dalys išdėstytos taip:

„<...> asmenys, įsigyjantys prekes ir paslaugas, turi būti apsaugoti nuo pardavėjo ar tiekėjo piktnaudžiavimo savo galia, ypač nuo vienašalių tipinių sutarčių ir nuo esminių teisių nesąžiningo neįtraukimo į sutartis;

<...> vartotojo apsauga būtų veiksmingesnė priėmus vienodas teisės normas nesąžiningų sąlygų atžvilgiu; <...> tos normos turėtų būti taikomos visoms pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromoms sutartims; <...> todėl, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

5 Direktyvos 2 straipsnyje pateiktos „vartotojo“ ir „pardavėjo arba tiekėjo“ sąvokų apibrėžtys:

„Šioje direktyvoje:

<…>

b) „vartotojas“: bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;

c) „pardavėjas ar tiekėjas“: bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia ne savo [veikia savo] verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu, ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė [veikla].“

Rumunijos teisė

6 Iš naujo paskelbtoje Įstatymo Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų tiekėjų ar pardavėjų su vartotojais sudarytose sutartyse (*Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori*) redakcijoje (*Monitorul Oficial al României*, Nr. 305, I dalis, 2008 m. balandžio 18 d.) Direktyva 93/13 perkeliama į vidaus teisę.

7 Šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Pardavėjų ar teikėjų su vartotojais sudaromų sutarčių dėl prekių pardavimo ar paslaugų teikimo sąlygos turi būti aiškios, nedviprasmiškos ir joms suprasti nereikia turėti specialų žinių.“

8 To paties įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Vartotojas – tai bet kuris fizinis asmuo arba į asociaciją susijungusių fizinių asmenų grupė, veikiantys pagal sutartį, kuriai taikomas šis įstatymas, siekdami tikslų, nesusijusių su jų komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesine veikla.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 2008 m. spalio 24 d. *Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA* (toliau – *Sanpaolo*), kaip kreditorius, ir komercinė bendrovė *SC Crisco SRL* (toliau – *Sanpaolo*), veikianti kaip kredito gavėja, sudarė kredito sutartį. Pastarajai bendrovei atstovavo Cristian Tarcău kaip vienintelis akcininkas ir vadovas.

10 Paprašyti sūnaus Cristian Tarcău, kuris norėjo, kad bendrovei *Crisco* suteiktas kreditas būtų padidintas, 2009 m. rugpjūčio 7 d. Dumitru ir Ileana Tarcău pasirašė šios bendrovės ir *Sanpaolo* sudarytą kredito sutarties priedą. Šiame akte pakartotos esminės pradinės kredito sutarties sąlygos ir jau suteiktos garantijos sudarant šią sutartį papildytos dviem naujomis D. ir I. Tarcău suteiktomis garantijomis.

11 Naujas garantijas, skirtas bendrovei *Crisco* suteikto kredito gražinimui užtikrinti, suteikė D. ir I. Tarcău; jie 2009 m. rugpjūčio 7 d. sudarė hipotekos sutartį, pagal kurią įkeitė jiems priklausantį nekilnojamąjį turtą *Sanpaolo* naudai, ir laidavimo sutartį, taip pat pasirašytą 2009 m. rugpjūčio 7 d., pagal kurią jie garantavo visų vykdant kredito sutartį bendrovės *Crisco* mokėtinų sumų sumokėjimą.

12 Remiantis D. ir I. Tarcău teiginiais, jie sutiko suteikti garantijas dėl bendrovei *Crisco* suteikto kredito grąžinimo tik dėl to, kad jų sūnus buvo vienintelis šios bendrovės akcininkas ir vadovas.

13 Manydami, kad jie veikė kaip vartotojai ir kad jiems taikytinos Įstatymo Nr. 193/2000 nuostatos, D. ir I. Tarcău kreipėsi į *Tribunalul Satu Mare* (Satmaro teismas) su prašymu panaikinti 2009 m. rugpjūčio 7 d. priedą ir hipotekos bei laidavimo sutartis arba, nepatenkinus šio reikalavimo, – kai kurias šių sutarčių sąlygas, kurios, jų teigimu, yra nesąžiningos.

14 2014 m. gegužės 8 d. sprendimu *Tribunalul Satu Mare* (Satmaro teismas) atmetė šį prašymą todėl, kad pagal Įstatymo Nr. 193/2000 1 straipsnio 1 dalį jis taikomas tik sutartims dėl turto pardavimo arba paslaugos teikimo vartotojui, o ši sąlyga pagrindinėje byloje nėra tenkinama, nes kredito gavėja yra

bendrovė *Crisco*. Šis teismas taip pat nusprendė, jog dėl to, kad hipotekos ir laidavimo sutartys papildo kredito sutartį, negalima manyti, kad jos patenka į Įstatymo Nr. 193/2000 taikymo sritį, nes kredito gavėja yra komercinė bendrovė, kuri nėra vartotoja.

15 D. ir I. Tarcău dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

16 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Oradea* (Oradios apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Kiek tai susiję su sąvokos „vartotojas“ apibrėžtimi, ar Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį ši sąvoka apima fizinius asmenis, kurie, kaip laiduotojai, pasirašė komercinės bendrovės su jos einamosios veiklos vykdymu susijusią kredito sutartį papildančius aktus ir papildomas sutartis (laidavimo sutartis ar hipotekos sutartis), nors šie fiziniai asmenys niekaip nesusiję su šios komercinės bendrovės veikla ir veikė siekdami su jų profesine veikla nesusijusio tikslo, ar, atvirkščiai, tokių asmenų neapima?

2. Ar Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka tik pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudarytos sutartys, kurių dalykas – prekių pardavimas ar paslaugų teikimas, ar vis dėlto taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį taip pat patenka kredito sutartį, pagal kurią naudos gauna komercinė bendrovė, papildančios sutartys (garantijos suteikimo ar laidavimo sutartis), sudarytos fizinių asmenų, kurie niekaip nesusiję su šios komercinės bendrovės veikla ir veikė siekdami su jų profesine veikla nesusijusio tikslo?“

Dėl prejudicinių klausimų

17 Remiantis Procedūros reglamento 99 straipsniu, jeigu atsakymas į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.

18 Ši nuostata taikytina nagrinėjant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

19 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinami taip, kad ši direktyva gali būti taikoma hipotekos ar laidavimo sutarčiai, sudarytai kredito įstaigos su fiziniu asmeniu siekiant užtikrinti įsipareigojimų, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė komercinė bendrovė šiai įstaigai, įvykdymą, kai šio fizinio asmens nesieja jokie profesiniai ryšiai su minėta bendrove.

20 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip matyti iš 1 straipsnio 1 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies, ši direktyva taikoma „pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromų sutarčių“ sąlygoms, dėl kurių „nebuvo atskirai derėtasi“ (žr. Sprendimo *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 19 punktą).

21 Kaip nurodyta Direktyvos 93/13 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje, vienodos teisės normos dėl nesąžiningų sąlygų turėtų būti taikomos „visoms sutartims“, pardavėjų ar tiekėjų sudaromoms su vartotojais, kaip jie apibrėžti šios direktyvos 2 straipsnio b ir c punktuose (žr. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 29 punktą ir Sprendimo *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 20 punktą).

22 Taigi, nepažeidžiant Direktyvos 93/13 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje išvardytų išimčių, sutarties dalykas neturi reikšmės nustatant šios direktyvos taikymo sritį. Dėl to ši direktyva skiriasi visų pirma nuo 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyvos 87/102/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės

aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (OL L 42, 1987, p. 48; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 326), taikomos tik sutartims, pagal kurias kreditorius suteikia vartotojui kreditą atidėto apmokėjimo, paskolos arba kitu panašiu finansiniu būdu, todėl Teisingumo Teismas pašalino laidavimo sutartį iš šios direktyvos taikymo srities (Sprendimo *Berliner Kindl Brauerei*, C-208/98, EU:C:2000:152, 17–23 punktai).

23 Sutartys, kurioms taikoma Direktyva 93/13, šioje direktyvoje apibrėžiamos remiantis jas sudarančių asmenų statusu pagal tai, ar jie veikia verslo, prekybos arba profesijos tikslais, ar ne (žr. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 30 punktą ir Sprendimo *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 21 punktą).

24 Šis kriterijus atitinka idėją, kuria pagrįsta šioje direktyvoje nustatyta apsaugos sistema: kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos, taigi jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (žr. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 31 punktą ir Sprendimo *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 22 punktą).

25 Ši apsauga ypač svarbi banko su vartotoju sudarytos hipotekos ar laidavimo sutarties atveju. Iš tiesų tokia sutartis grindžiama asmeniniu laiduotojo įsipareigojimu sumokėti trečiojo asmens prisiimtą skolą. Taip įsipareigojęs asmuo prisiima didelės apimties pareigas, dėl kurių jo paties turtui atsiranda finansinė rizika, kurią dažnai sunku apibrėžti.

26 Dėl klausimo, ar fizinis asmuo, įsipareigojęs užtikrinti įsipareigojimų, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė komercinė bendrovė bankui, įvykdymą, gali būti laikomas „vartotoju“ pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą, reikia nurodyti, kad hipotekos ar laidavimo sutartis, jei dėl jos dalyko ją galima laikyti pagrindinę sutartį, pagal kurią atsirado skola, kurios grąžinimas pagal ją užtikrinamas, papildančia sutartimi (kalbant apie 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262), žr. Sprendimo *Dietzinger*, C-45/96, EU:C:1998:111, 18 punktą), susitariančių šalių požiūriu, yra atskira sutartis, nes ją sudarė ne pagrindinės sutarties šalys, bet kiti asmenys. Taigi atsižvelgiant į hipotekos ar laidavimo sutarties šalis reikia įvertinti, koks jų statusas.

27 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad „vartotojo“ sąvoka pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą yra objektyvaus pobūdžio (žr. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 21 punktą). Ji turi būti vertinama pagal funkcinį kriterijų, pagal kurį turi būti vertinama ir tai, ar nagrinėjami sutartiniai santykiai priskirtini prie veiklos, kuri nesusijusi su jų profesinės veiklos vykdymu.

28 Ginčą dėl sutarties, kuri gali patekti į šios direktyvos taikymo sritį, nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir įrodymus, turi patikrinti, ar atitinkama sutarties šalis gali būti laikoma „vartotoja“, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 22 ir 23 punktus).

29 Fizinio asmens, kuris įsipareigojo užtikrinti komercinės bendrovės įsipareigojimų įvykdymą, atveju nacionalinis teismas turi nustatyti, ar šis asmuo veikė vykdydamas savo profesinę veiklą, ar dėl funkcinių ryšių su šia bendrove, pavyzdžiui, ją valdė arba reikšmingai dalyvavo valdant jos įstatinį kapitalą, ar jis veikė siekdamas privačių tikslų.

30 Šiomis aplinkybėmis į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinami taip, kad ši direktyva gali būti taikoma hipotekos ar laidavimo sutarčiai, sudarytai fizinio asmens su kredito įstaiga siekiant užtikrinti įsipareigojimų, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė komercinė bendrovė šiai įstaigai, įvykdymą, jei šis fizinis asmuo veikė siekdamas tikslų, kurie nesusiję su profesine veikla, ir jo su minėta bendrove nesieja jokie funkcinio pobūdžio ryšys.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

31 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio b punktas turi būti aiškinami taip, kad ši direktyva gali būti taikoma hipotekos ar laidavimo sutarčiai, sudarytai fizinio asmens su kredito įstaiga siekiant užtikrinti įsipareigojimų, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė komercinė bendrovė šiai įstaigai, įvykdymą, jei šis fizinis asmuo veikė siekdamas tikslų, kurie nesusiję su profesine veikla, ir jo su minėta bendrove nesieja jokie funkcinio pobūdžio ryšys.

Parašai.